

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра загальної і клінічної епідеміології та біобезпеки

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.Б. проректора з науково-педагогічної роботи

Світлана КОТЮЖИНСЬКА

17 вересня 2022 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНО ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА, ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я»**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 222 «Медицина»

Освітньо-професійна програма: Медицина

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 9 від 23 червня 2022 року).

Розробники:

завідувач кафедри, проф., д.мед.н., Бачинська О. В.

професор кафедри, д.мед.н., Голубятников М.І.

доцент, к.мед.н., Сервєцький С.К.

асистенти: к.мед.н. Мельник О.А., к.мед.н. Герасименко Т.В., Гриценко К.С., Шаманська А.В., Джуртубасва Г.М., Костолонова Л.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної і клінічної епідеміології та біобезпеки

Протокол № 8 від 27.06.2022 р.

Завідувач кафедри

Олена БАЧИНСЬКА

Погоджено із гарантом ОПП

Валерія МАРІЧЕРЕДА

Програму ухвалено на засіданні предметної циклової комісії з медико-біологічних дисциплін ОНМедУ

Протокол № 6 від 30.06.2022 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з медико-біологічних дисциплін ОНМедУ

Олена АППЕЛЬХАНС

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
Загальна кількість:	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я» Спеціальність 222 «Медицина» Рівень вищої освіти другий (магістерський)	<i>Денна форма навчання</i>	
Кредитів – 3		<i>Обов'язкова дисципліна</i>	
Годин – 90		<i>Рік підготовки</i>	2
		<i>Семестр</i>	III - IV
Змістових модулів – 1		<i>Лекції</i>	14 годин
		<i>Практичні</i>	28 години
		<i>Семінарські</i>	0 годин
		<i>Самостійна робота</i>	48 години
	<i>У т.ч. індивідуальні завдання</i>	0	
	<i>Форма підсумкового контролю</i>	Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання.

Мета: оволодіння здобувачами необхідними знаннями, навичками і набуття компетентностей щодо дослідження, аналізу та оцінки показників здоров'я населення, організації, ресурсного забезпечення та діяльності системи охорони здоров'я; розробки з позицій доказової медицини рекомендацій з попередження і усунення шкідливого впливу чинників на здоров'я та з удосконалення організації медичної допомоги населенню і системи громадського здоров'я.

Завдання:

1. засвоїти теоретичні основи, сучасні принципи, закономірності і правові засади громадського здоров'я та системи його охорони в контексті збереження та зміцнення здоров'я населення;
2. інтерпретувати основні методи визначення та оцінки стану здоров'я населення у взаємозв'язку з чинниками, що на нього впливають;
3. опрацювати заходи щодо організації діяльності сімейного лікаря та шляхів її вдосконалення;
4. вміти заповнювати основну облікову медичну документацію та аналізувати звітні форми медичної служби;
5. розробляти управлінські профілактичні рішення, спрямовані на зміцнення та збереження здоров'я осіб різного віку;
6. розуміти зміст ринкових перетворень в практичній діяльності медичних закладів та окремо практикуючих лікарів;
7. розробляти управлінські рішення щодо задоволення потреб населення у медичному забезпеченні.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

- **Загальних (ЗК):**

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
- ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення
- ЗК10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології
- ЗК11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел

ЗК16. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

ЗК17. Прагнення до збереження навколишнього середовища

- **Спеціальних (СК):**

СК9. Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів

СК15. Здатність до проведення експертизи працездатності

СК16. Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм

СК17. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції

СК18. Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів

СК19. Здатність до організації та інтеграції надання медичної допомоги населенню та проведення маркетингу медичних послуг

СК20. Здатність до проведення епідеміологічних та медико статистичних досліджень здоров'я населення; обробки соціальної, економічної та медичної інформації.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ПРН2. Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.

ПРН3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.

ПРН16. Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організовувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.

ПРН18. Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.

ПРН19. Планувати та втілювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів, щодо виникнення та розповсюдження захворювань серед населення.

ПРН21. Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

ПРН22. Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.

ПРН23. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення.

ПРН24. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

ПРН26. Управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, організовувати роботу та професійний розвиток персоналу з урахуванням набутих навиків ефективної роботи в команді, позицій лідерства, належної якості, доступності і справедливості, забезпечення надання інтегрованої медичної допомоги.

ПРН28. Приймати ефективні рішення з проблем охорони здоров'я, оцінювати потрібні ресурси, враховувати соціальні, економічні та етичні наслідки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- визначення соціальної медицини та організації охорони здоров'я як науки та предмету викладання, її значення для практики охорони здоров'я;
- особливості трактування поняття «здоров'я», показники популяційного здоров'я;
- закономірності формування демографічної ситуації, її особливості в різних країнах;
- складові медико-соціального значення захворюваності та методи її вивчення;
- класифікацію факторів ризику, оцінку їх можливого впливу на здоров'я населення;
- правові засади сучасної охорони здоров'я;
- основні принципи та види медичної допомоги населенню, особливості медичного забезпечення різних контингентів міського та сільського населення (жінок, дітей, робітників підприємств, осіб літнього віку);
- організацію та зміст роботи медичних закладів і лікарів основних спеціальностей (сімейних, дільничних терапевтів та педіатрів, акушерів-гінекологів, геріатрів, лікарів медицини невідкладних станів, гігієністів тощо);

Вміти:

- заповнювати облікові документи для вивчення показників здоров'я населення (демографічних, захворюваності, інвалідності), діяльності основних закладів охорони здоров'я;
- визначати та здійснювати оцінку показників здоров'я, діяльності закладів охорони здоров'я із застосуванням відповідних статистичних методик, засвоєних при вивченні біостатистики;
- визначати та аналізувати показники захворюваності: загальної, інфекційної, госпіталізованої, на найважливіші соціально значущі захворювання, з тимчасовою втратою працездатності;
- оцінювати показники фізичного розвитку населення та показники інвалідності для характеристики здоров'я населення;
- аналізувати особливості формування здорового способу життя в окремих групах населення;
- інтерпретувати особливості медичної допомоги населенню;
- аналізувати доцільність впровадження різних моделей первинної медичної допомоги на засадах сімейної медицини;
- визначати тактику в процесі експертизи втрати працездатності (тимчасової та стійкої) із заповненням відповідних документів;
- проводити оцінку якості надання медичної допомоги;
- здійснювати розробку управлінських рішень, спрямованих на покращання здоров'я населення та оптимізацію медичної допомоги
- використовувати навички оцінки стану здоров'я населення та впливу на нього детермінант, оцінки ризику, а також розробки і впровадження профілактичних заходів, спрямованих на збереження, зміцнення здоров'я та соціального благополуччя населення;
- використовувати навички оцінки діяльності системи охорони здоров'я, закладів, підрозділів чи фахівців охорони здоров'я; виявлення та усунення негативних чинників впливу на їх роботу, а також розробки заходів з удосконалення організації та поліпшення діяльності фахівців та закладів охорони здоров'я.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Соціальна медицина та громадське здоров'я як наука. Біостатистика як методологічна основа аналізу та оцінки здоров'я населення і системи охорони здоров'я.

Соціальна медицина та громадське здоров'я – наука, яка вивчає закономірності здоров'я населення та систему його охорони. Методологія аналізу та оцінки популяційного здоров'я. Основні терміни та визначення за рекомендаціями ВООЗ. Історія створення системи громадського здоров'я. Основні етапи розвитку біостатистики. Видатні вчені та їх внесок у розвиток соціальної медицини та громадського здоров'я. Основні оперативні функції громадського здоров'я. Основні послуги громадського здоров'я. Сучасний розвиток системи громадського здоров'я в Україні і світі.

Тема 2. Методичні основи організації статистичних досліджень. Методи збирання статистичного матеріалу. Організація та планування статистичних досліджень. Складання програм статистичних досліджень.

Методологічні основи, форми та способи статистичного спостереження та збору даних. Точність спостережень. Типи даних, якісні та кількісні дані. Методи збирання статистичного матеріалу: безпосередня реєстрація, вкопювання, опитування. Теорія та поняття статистичного спостереження, етапи його проведення. Планування статистичного дослідження. Джерела статистичної інформації. Об'єкт дослідження, одиниця спостереження. Види досліджень за обсягом (вибіркові та суцільні) та за часом (одномоментні, динамічні: проспективні та ретроспективні). Поняття про генеральну та вибіркову сукупність. Програма статистичного спостереження. Статистичні таблиці, їх характеристика, види, правила побудови макету таблиці. Методичні основи читання та аналізу таблиць.

Тема 3. Здоров'я населення: основні детермінанти.

Цільові підходи до визначення поняття «здоров'я»: загальнофілософський, індивідуальний теоретичний, індивідуальний практичний, популяційний. Здоров'я населення як умовне статистичне поняття. Методи вивчення здоров'я. Показники здоров'я населення: демографічні; фізичного розвитку; захворюваності; інвалідності. Провідні групи чинників, що впливають на здоров'я населення: рівень і спосіб життя людей, стан навколишнього середовища, біологічні чинники, доступність і якість медичної допомоги. Особливості здоров'я різних статевовікових, професійних груп населення. Стратегії громадського здоров'я щодо збереження здоров'я.

Тема 4. Методика вивчення та оцінка чинників, що впливають на здоров'я населення.

Класифікація чинників ризику, які впливають на здоров'я. Методичні підходи до вивчення чинників, які визначають рівні здоров'я населення та його окремих контингентів. Показники ризику: абсолютний, відношення ризиків (відносний ризик) та додатковий популяційний ризик; методи його вивчення. Похибка першого та другого роду. Шанси. Показник відношення шансів. Методика розрахунку та оцінка. Прогностичні чинники та чинники ризику, їх значення та можливості використання. Особливості вивчення впливу чинників: соціально-економічних, соціально-біологічних, екологічних і природно-кліматичних, медико-організаційних. Застосування методів біостатистики (похідні та середні величини, метод стандартизації, кореляційно-регресійний аналіз, параметрична та непараметрична оцінка вірогідності результатів досліджень).

Тема 5. Методика вивчення та оцінка основних демографічних показників природного руху населення. Аналіз демографічної ситуації.

Документи, які використовуються для вивчення природного руху населення. Порядок реєстрації народжень в Україні. Сутність понять «живонародження», «мертвонародження», «смерть плода». Методика визначення та оцінка загального та спеціального показників народжуваності. Загальна смертність. Порядок реєстрації випадків смерті в Україні. Методика вивчення смертності, визначення загального та спеціальних показників, їх значення та оцінка. Структура причин смертності. Природний приріст населення. Зміни чисельності населення. Механічний та природний рух населення. Аналіз регіональних особливостей та динаміки демографічних показників. Оцінка демографічної ситуації. Середня очікувана тривалість життя (СОТЖ), визначення поняття. Методика визначення показника СОТЖ, його динаміка в різних регіонах світу, окремих країнах і в Україні. Старіння населення як медико-соціальна проблема.

Тема 6. Методи вивчення та оцінка показників репродуктивного здоров'я.

Визначення основних показників, що характеризують репродуктивне здоров'я. Оцінка регіональних особливостей та сучасних тенденцій показників репродуктивного здоров'я. Аналіз чинників, що впливають на репродуктивне здоров'я, зокрема на рівень народжуваності, захворюваність жіночого населення, материнську смертність, смертність немовлят. Методика визначення показників материнської смертності. Методика визначення показників загальної, неонатальної, ранньої неонатальної, пізньої неонатальної, постнеонатальної смертності немовлят. Оцінка співвідношення показників смертності немовлят та неонатальної смертності. Перинатальна смертність. Розробка заходів оптимізації системи збереження репродуктивного здоров'я населення.

Тема 7. Захворюваність населення як медико-соціальна проблема.

Поняття про захворюваність, мета її вивчення, особливості в Україні та світі. Медико-соціальне значення захворюваності як провідної причини тимчасової та стійкої втрати працездатності, смертності. Вплив захворюваності на потреби населення в забезпеченні медичною допомогою, на здоров'я майбутніх поколінь. Економічні витрати, пов'язані з захворюваністю, в т.ч. з захворюваністю на соціально значущі та небезпечні хвороби. Методи вивчення захворюваності, можливості застосування окремих методів, їх переваги та недоліки. Чинники, що впливають на повноту даних про захворюваність в залежності від методів її вивчення. Міжнародна статистична класифікація хвороб, травм і причин смерті, принципи її побудови та значення. Види захворюваності, які вивчаються в Україні. Відмінності в показниках захворюваності міського та сільського населення, різних вікових і статевих груп. Інвалідність, як показник здоров'я населення, її медико-соціальне значення.

Тема 8. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності населення. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності з тимчасовою втратою працездатності.

Вивчення захворюваності за даними звертань по медичну допомогу. Методика визначення показників первинної захворюваності та поширеності захворювань, їх оцінка. Динаміка показників загальної та первинної захворюваності, регіональні особливості. Листок непрацездатності як джерело інформації для вивчення захворюваності з тимчасовою втратою працездатності. Показники: число випадків та днів втрати працездатності на 100 працюючих, середня тривалість випадку. Поглиблене вивчення захворюваності робітників в залежності від стажу, професії, умов праці.

Тема 9. Організація медичної експертизи тимчасової та стійкої втрати працездатності. Медико-соціальні аспекти інвалідності. Методика розрахунку та аналіз показників інвалідності.

Інвалідність як показник здоров'я населення. Порушення функцій організму, що призводять до інвалідності. Групи інвалідності. Причини інвалідності. Класи хвороб, що зумовлюють основні причини інвалідизації населення. Показники інвалідності: загальна інвалідність (контингенти інвалідів), первинна інвалідність (інвалідизація); методика розрахунку та оцінка. Структура причин загальної та первинної інвалідності. Інвалідність серед дитячого та дорослого населення. Регіональні особливості та динаміка показників інвалідності. Зміст, призначення та порядок заповнення облікових документів, які використовуються при проведенні експертизи тимчасової непрацездатності. Значення листка непрацездатності як облікового, юридичного та фінансового документу.

Тема 10. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності на найважливіші соціально значущі захворювання. Методологічні основи дослідження тягаря хвороб.

Хвороби системи кровообігу, онкологічні, нервово-психічні захворювання, цукровий діабет, туберкульоз, ВІЛ-інфекція/СНІД, травматизм, алкоголізм, наркоманії та токсикоманії як медико-соціальні проблеми. Провідні чинники, що впливають на поширеність захворювань. Динаміка основних показників. Визначення переліку хвороб, організація постійного моніторингу. Набір показників, що характеризують глобальний тягар хвороб: методика розрахунку та оцінка. Значення результатів дослідження тягаря хвороб для системи громадського здоров'я. Поліпшення здоров'я найменш соціально захищених верств населення. Заходи щодо зменшення захворюваності та смертності від найбільш поширених захворювань в Україні та Європі.

Тема 11. Комплексна оцінка здоров'я населення. Аналіз показників фізичного розвитку.

Показники здоров'я населення. Основні джерела інформації при вивченні здоров'я населення. Критерії та групи здоров'я. Комплексна оцінка індивідуального здоров'я. Оцінка якості життя. Комплексна оцінка здоров'я населення. Інтегральні показники комплексної оцінки здоров'я населення: коефіцієнт життєстійкості населення; індекс людського розвитку. Показники системи оцінки здоров'я населення ВООЗ: показник очікуваної тривалості життя, відкоригований на інвалідність – DALE ; показник очікуваної тривалості життя, відкоригований на здоров'я – HALE.

Характеристика фізичного розвитку як показника здоров'я населення. Визначення поняття «фізичний розвиток», його генетична та соціальна обумовленість. Біологічний розвиток та морфофункціональний розвиток. Методи оцінки фізичного розвитку. Регіональні особливості та динаміка показників фізичного розвитку.

Тема 12. Системи охорони здоров'я. Основні характеристики та організація надання медичної допомоги.

Порівняльна характеристика систем охорони здоров'я в світі: державної, страхової, приватної, змішаної. Система охорони здоров'я в Україні. Зміст і напрямки її реформування в сучасних умовах. Проблеми організації амбулаторно-поліклінічної, стаціонарної, швидкої та екстреної допомоги. Роль різних лікувально-профілактичних закладів та їх взаємодія в наданні первинної, вторинної та третинної допомоги. Особливості медичного забезпечення різних контингентів населення. Етапи надання медичної допомоги.

Тема 13. Паліативна та хоспісна допомога як напрямок медичної та соціальної опіки.

Паліативна допомога – потреба і забезпеченість населення. Хоспіси: характеристика структури та діяльності. Поняття якості та ефективності медичної допомоги, їх критерії. Стандарти якості медичної допомоги та медичних технологій. Застосування клінічних протоколів. Значення ліцензування та акредитації медичних закладів для забезпечення належної якості медичної допомоги.

Тема 14. Інформатизація громадського здоров'я. Медичні інформаційні системи в світі та в Україні. Візуалізація й ефективне представлення даних про здоров'я. Поширення і використання результатів.

Інформаційні технології в світовій системі охорони здоров'я. Медичні інформаційні системи: збереження інформації, швидкий доступ до інформації, взаємообмін інформацією, проведення статистичного аналізу зведених даних, скорочення часу роботи персоналу та зменшення кількості помилок. Термінологічні стандарти та рубрифікатори. Комплексна автоматизація медичних закладів. Електронний документообіг. Електронна карта пацієнта. Ефективне представлення даних про здоров'я. Традиційні форми представлення даних у вигляді діаграм та таблиць. Візуалізація даних за допомогою сучасних технологій: інфографіка, анімація, інтеракція. Форми представлення: плакати, листівки, буклети, презентації, фільми.

Тема 15. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.

Демографія як наука. Джерела інформації. Динаміка чисельності та складу населення в різних регіонах світу, країнах і в Україні. Статевий та віковий склад населення. Природний рух населення. Народжуваність, показники та чинники, що впливають на народжуваність. Сучасні тенденції та регіональні особливості народжуваності в Україні та світі. Загальна смертність, її провідні причини в різних регіонах, окремих країнах і в Україні, статевовікові та територіальні особливості. Смертність немовлят (малюкова смертність). Значення показника для оцінки стану здоров'я населення, рівня соціально-економічного благополуччя та розвитку суспільства. Провідні причини смертності немовлят.

Тема 16. Аналіз показників СОТЖ та демографічного навантаження. Старіння населення.

Середня очікувана тривалість життя (СОТЖ), визначення поняття. Методика визначення показника СОТЖ, його динаміка в різних регіонах світу, окремих країнах і в Україні. Старіння населення як медико-соціальна проблема.

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Теми	Кількість годин, з них:			
		Всього	Л.	Прак т. занят.	СРС
1	Соціальна медицина та громадське здоров'я як наука. Біостатистика як методологічна основа аналізу та оцінки здоров'я населення і системи охорони здоров'я.	6	1	2	3
2	Методичні основи організації статистичних досліджень. Методи збирання статистичного матеріалу. Організація та планування статистичних досліджень. Складання програм статистичних досліджень.	6	1	2	3
3	Здоров'я населення: основні детермінанти.	6	1	2	3
4	Методика вивчення та оцінка чинників, що впливають на здоров'я населення.	5	-	2	3
5	Методика вивчення та оцінка основних демографічних показників природного руху населення. Аналіз демографічної ситуації.	5	-	2	3
6	Методи вивчення та оцінка показників репродуктивного здоров'я.	5	-	2	3
7	Захворюваність населення як медико-соціальна проблема.	7	2	2	3
8	Методика вивчення та оцінка показників захворюваності населення. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності з тимчасовою втратою працездатності.	5	-	2	3
9	Організація медичної експертизи тимчасової та стійкої втрати працездатності. Медико-соціальні аспекти інвалідності. Методика розрахунку та аналіз показників інвалідності.	7	2	2	3
10	Методика вивчення та оцінка показників захворюваності на найважливіші соціально значущі захворювання. Методологічні основи дослідження тягаря хвороб.	5	-	2	3
11	Комплексна оцінка здоров'я населення. Аналіз показників фізичного розвитку.	5	-	2	3
12	Системи охорони здоров'я. Основні характеристики та організація надання медичної допомоги.	11	2	2	5
13	Паліативна та хоспісна допомога як напрямок медичної та соціальної опіки.	4	2	2	2
14	Інформатизація громадського здоров'я. Медичні інформаційні системи в світі та в Україні. Візуалізація й ефективне представлення даних про здоров'я. Поширення і використання результатів.	5	-	2	3
15	Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.	4	1	-	3
16	Аналіз показників СОТЖ та демографічного навантаження. Старіння населення.	4	2	-	2
	Всього годин за розділ	90	14	28	48

5. Теми лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

№ п/п	Назви тем	Кількість годин
1	Соціальна медицина та громадське здоров'я як наука. Біостатистика як методологічна основа аналізу та оцінки здоров'я населення і системи охорони здоров'я. Методичні основи організації статистичних досліджень. Методи збирання статистичного матеріалу. Організація та планування статистичних досліджень. Складання програм статистичних досліджень.	2
2	Здоров'я населення: основні детермінанти. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.	2
3	Аналіз показників СОТЖ та демографічного навантаження. Старіння населення.	2
4	Захворюваність населення як медико-соціальна проблема.	2
5	Організація медичної експертизи тимчасової втрати працездатності. Організація медичної експертизи стійкої втрати працездатності.	2
6	Системи охорони здоров'я. Основні характеристики та організація надання медичної допомоги.	2
7	Паліативна та хоспісна допомога.	2
	Усього годин	14

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

№ п/п	Назви тем	Кількість годин
1	Соціальна медицина та громадське здоров'я як наука. Біостатистика як методологічна основа аналізу та оцінки здоров'я населення і системи охорони здоров'я.	2
2	Методичні основи організації статистичних досліджень. Методи збирання статистичного матеріалу. Організація та планування статистичних досліджень. Складання програм статистичних досліджень.	2
3	Здоров'я населення: основні детермінанти.	2
4	Методика вивчення та оцінка чинників, що впливають на здоров'я населення.	2
5	Методика вивчення та оцінка основних демографічних показників природного руху населення. Аналіз демографічної ситуації.	2
6	Методи вивчення та оцінка показників репродуктивного здоров'я.	2
7	Захворюваність населення як медико-соціальна проблема.	2
8	Методика вивчення та оцінка показників захворюваності населення. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності з тимчасовою втратою працездатності.	2
9	Організація медичної експертизи тимчасової та стійкої втрати працездатності. Медико-соціальні аспекти інвалідності. Методика розрахунку та аналіз показників інвалідності.	2
10	Методика вивчення та оцінка показників захворюваності на найважливіші	2

	соціально значущі захворювання. Методологічні основи дослідження тягаря хвороб.	
11	Комплексна оцінка здоров'я населення. Аналіз показників фізичного розвитку.	2
12	Системи охорони здоров'я. Основні характеристики та організація надання медичної допомоги.	2
13	Паліативна та хоспісна допомога як напрямок медичної та соціальної опіки.	2
14	Інформатизація громадського здоров'я. Медичні інформаційні системи в світі та в Україні. Візуалізація й ефективне представлення даних про здоров'я. Поширення і використання результатів.	2
	Усього годин	28

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№ п/п	Назви тем	Кількість годин
1	Соціальна медицина та громадське здоров'я як наука. Біостатистика як методологічна основа аналізу та оцінки здоров'я населення і системи охорони здоров'я.	3
2	Методичні основи організації статистичних досліджень. Методи збирання статистичного матеріалу. Організація та планування статистичних досліджень. Складання програм статистичних досліджень.	3
3	Здоров'я населення: основні детермінанти.	3
4	Методика вивчення та оцінка чинників, що впливають на здоров'я населення.	3
5	Методика вивчення та оцінка основних демографічних показників природного руху населення. Аналіз демографічної ситуації.	3
6	Методи вивчення та оцінка показників репродуктивного здоров'я.	3
7	Захворюваність населення як медико-соціальна проблема.	3
8	Методика вивчення та оцінка показників захворюваності населення. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності з тимчасовою втратою працездатності.	3
9	Організація медичної експертизи тимчасової та стійкої втрати працездатності. Медико-соціальні аспекти інвалідності. Методика розрахунку та аналіз показників інвалідності.	3
10	Методика вивчення та оцінка показників захворюваності на найважливіші соціально значущі захворювання. Методологічні основи дослідження тягаря хвороб.	3
11	Комплексна оцінка здоров'я населення. Аналіз показників фізичного розвитку.	3
12	Системи охорони здоров'я. Основні характеристики та організація надання медичної допомоги	5
13	Паліативна та хоспісна допомога як напрямок медичної та соціальної опіки.	2
14	Інформатизація громадського здоров'я. Медичні інформаційні системи в світі та в Україні. Візуалізація й ефективне представлення даних про здоров'я. Поширення і використання результатів.	3
15	Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.	3
16	Аналіз показників СОТЖ та демографічного навантаження. Старіння населення.	2
	РАЗОМ	48

7. Методи навчання

Лекції.

Практичні заняття: бесіда, вирішення ситуаційних задач, відпрацювання навичок роботи з медичною документацією.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з банком тестових завдань Крок-1, самостійне вирішення ситуаційних завдань.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, розв'язання ситуаційних завдань, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

- Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: опитування, вирішення ситуаційної задачі;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:
 - методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне семінарське заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті:

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Виставляється здобувачу, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі запитання, обгрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу здобувача, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав практичну роботу; правильно застосовуючи наукові терміни та поняття.
Добре «4»	Здобувач розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки, виконав практичну роботу, але допустив незначні помилки під час проведення дослідження.
Задовільно «3»	Здобувач відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення понять недостатні, характеризує загальні питання соціальної медицини.
Незадовільно «2»	Здобувач фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології, не виконав практичну роботу.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти на підсумковому заліку.

Якщо здобувач одержав мінімальний середній бал 3,00 за поточну успішність, навіть у разі наявності невідпрацьованих незадовільних оцінок, він отримує залік з дисципліни.

- **оцінка «зараховано»** виставляється здобувачу, який виконав навчальний план дисципліни, не має академічної заборгованості; рівень компетентності – високий (творчий);

- **оцінка «не зараховано»** виставляється здобувачу, який не виконав навчальний план дисципліни, має академічну заборгованість (середній бал нижче ніж 3,0 та/або пропуски занять); рівень компетентності – низький (рецептивно-продуктивний).

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Середній бал за дисципліну переводиться у національну оцінку та конвертується у бали за багатобальною шкалою(200-бальною шкалою).

Конвертація традиційної оцінки в 200-бальну виконується інформаційно-технічний відділ Університету програмою «Контингент» за формулою:

Середній бал успішності (поточної успішності з дисципліни) x 40

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну

Національна оцінка за дисципліну	Сума балів за дисципліну
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

За *рейтинговою шкалою ECTS* оцінюються досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів, шляхом ранжування, а саме:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення:

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус навчальної дисципліни
- Мультимедійні презентації
- Методичні розробки до практичних занять
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни
- Задачі для поточного контролю знань
- Задачі для підсумкового контролю знань
- Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
- Методичні розробки до лекцій

11. Питання для підготовки до поточного контролю

1. Громадське здоров'я, функції та послуги.
2. Цільові підходи до визначення поняття «здоров'я». Показники здоров'я населення. Тягар хвороб.
3. Провідні групи чинників, що впливають на здоров'я населення, їх класифікація.
4. Предмет і зміст демографії, значення демографічних даних для практики охорони здоров'я. Джерела інформації, основні показники.
5. Народжуваність, показники в Україні. Чинники, що впливають на рівень народжуваності.
6. Смертність. Методика обчислення загального та спеціальних показників. Особливості та причини смертності в різних групах населення. Смертність немовлят. Провідні причини, чинники, які впливають на її формування. Медико-соціальні аспекти

- зниження смертності немовлят.
7. Середня очікувана тривалість життя (СОТЖ), взаємозв'язок з індексом розвитку людського потенціалу (ІРЛП). Тенденції динаміки СОТЖ у різних регіонах світу, окремих країнах і в Україні. Врахування впливу «тягаря хвороб» на СОТЖ.
 8. Захворюваність, її медико-соціальне значення. Методи вивчення, їх переваги та можливості. Міжнародна статистична класифікація хвороб, травм і причин смерті, принципи її побудови та значення.
 9. Загальна захворюваність, джерела вивчення. Показники загальної захворюваності, особливості серед міського та сільського населення.
 10. Інфекційна захворюваність: доцільність спеціального обліку, основні показники.
 11. Захворюваність на найважливіші соціально значущі захворювання: перелік нозологічних форм, основні показники.
 12. Госпіталізована захворюваність: поняття, основні показники.
 13. Захворюваність з тимчасовою втратою працездатності, основні показники.
 14. Поняття про типи патології населення. Їх характеристика. Провідні неінфекційні захворювання: хвороби системи кровообігу, злоякісні новоутворення, діабет, хронічні обструктивні хвороби легень, їх медико-соціальне значення.
 15. Провідні чинники ризику неінфекційних захворювань: вживання тютюну, алкоголю, низька фізична активність, нераціональне харчування, метаболічні чинники ризику.
 16. Туберкульоз як медико-соціальна проблема.
 17. ВІЛ-інфекція/СНІД як медико-соціальна проблема.
 18. Травматизм, медико-соціальне значення.
 19. Фізичний розвиток. Критерії для вивчення біологічного та морфо-функціонального розвитку. Сучасні тенденції показників фізичного розвитку.
 20. Інвалідність: основні причини інвалідності, групи інвалідності, чинники, що на неї впливають. Визначення та оцінка показників інвалідності.
 21. Міжнародне здоров'я. Біотероризм.
 22. Нерівність в здоров'ї населення та його охороні. Виявлення та скорочення.
 23. Екологічне громадське здоров'я. Забезпечення захисту здоров'я населення, у т.ч. безпеки довкілля, праці, харчових продуктів.
 24. Профілактика та міжсекторальне співробітництво в системі громадського здоров'я. Види профілактики. Профілактичні програми в охороні здоров'я. Скринінг.
 25. Промоція здоров'я. Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики.
 26. Комунікація та соціальна мобілізація в інтересах здоров'я.
 27. Завдання та зміст роботи центрів громадського здоров'я, їх структурних підрозділів з профілактики та формування здорового способу життя, взаємодія з іншими закладами охорони здоров'я.
 28. Морально-етичні аспекти втручання в охороні здоров'я.
 29. Інформатизація громадського здоров'я. Медичні інформаційні системи.
 30. Забезпечення стратегічного керівництва в інтересах здоров'я і благополуччя.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Громадське здоров'я: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів. - Вид. 3 – Вінниця: «Нова книга», 2013. – 560 с.
2. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / За ред. Ю. В. Вороненка. - Київ: "Здоров'я", 2012. - 359 с.
3. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / Під заг. ред. Ю. В. Вороненка, В. Ф. Москаленка. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2012. - 680 с.

Додаткова:

1. Кравченко А. Г. Медична статистика: Посібник для студентів і лікарів / Кравченко А. Г., Бірюков В. С. – Одеса: Астропринт, 2008. – 228с.
2. Біостатистика / За заг. ред. В. Ф.Москаленка. – К.: Книга плюс, 2009. –184 с.
3. Громадське здоров'я /За ред. В.Ф. Москаленка. - Вінниця: «Нова книга», 2011.-560 с.
4. Економіка охорони здоров'я: підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 288 с.
5. Збірник тестових завдань до державних випробувань з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я. Навч. посібник. – Вінниця: Нова книга, 2012 – 200 с.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. Всесвітня організація охорони здоров'я www.who.int
2. Європейська база даних «Здоров'я для усіх» www.euro.who.int
3. Кохрейнівський центр доказової медицини www.cebm.net
4. Кохрейнівська бібліотека www.cochrane.org
5. Національна медична бібліотека США – MEDLINE www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
6. Канадський центр доказів в охороні здоров'я www.cche.net
7. Центр контролю та профілактики захворювань www.cdc.gov
8. Центр громадського здоров'я МОЗ України www.phc.org.ua
9. Українська база медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх»: <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>
10. Журнал British Medical Journal www.bmj.com
11. Журнал Evidence-Based Medicine www.evidence-basedmedicine.com